

1.01 Izvirni znanstveni članek

UDK 929Daun F. W. L.
Prejeto. 3. 10. 2011

Filip Wirich Lovrenc Daun, nesojeni ljubljanski pomožni škof

JURE VOLČJAKuniv. dipl. zgodovinar, višji svetovalec – arhivist
Arhiv Republike Slovenije, Zvezdarska 1, SI-1127 Ljubljana
e-pošta: jure.volcjak@gov.si

IZVLEČEK

Članek skuša na podlagi skromnega arhivskega gradiva prikazati življenje in usodo nesojenega ljubljanskega pomožnega škofa Filipa Wiricha Lovrenca Dauna, ki je deloval v štirih evropskih škofijah (Passau, Salzburg, Regensburg in Ljubljana) v prelomnem 18. stoletju. Njegova kariera v cerkveni hierarhiji se je pričela že zelo zgodaj. Zasedal je tri kanonikate, mesto generalnega vikarja, pomožnega škofa, prezgodnja smrt pa mu je preprečila prevzem ljubljanske škofije.

KLJUČNE BESEDE: Filip Wirich Lovrenc Daun, knezoškof, pomožni škof, koadjutor, Passau, Salzburg, Regensburg, Ljubljana

ABSTRACT

PHILIPP WIRICH LORENZ DAUN, THE EXPECTED LJUBLJANA AUXILIARY BISHOP

Based on a rather modest number of archival sources, the author attempts to present the life and fate of Philipp Wirich Lorenz Daun, who had been the expected Ljubljana Auxiliary Bishop. He had worked at four European dioceses (Passau, Salzburg, Regensburg, and Ljubljana) during the turbulent 18th century. Starting his career in the Church hierarchy very early on, he had held three canonries and had been appointed the Vicar-General and Auxiliary Bishop; however, his premature death eventually prevented him from taking over the Ljubljana Diocese.

KEY WORDS: Philipp Wirich Lorenz Daun, Prince-Bishop, Auxiliary Bishop, Coadjutor, Passau, Salzburg, Regensburg, Ljubljana

Uvod

Arhivsko gradivo za članek je zelo skromno in razpršeno po arhivih tako rekoč po celotni Srednji Evropi. Vsebinsko je bilo zato treba sestaviti na podlagi številnih notic, literature in nasvetov tujih in domačih kolegov in za to se jim tu posebej zahvaljujem.¹

Obisk evropskih arhivov mi je bil omogočen v okviru izmenjave strokovnjakov (t. i. Personal-austausch), tj. članov projekta Charters Network v okviru evropskega programa ICARUS, ki ga je financirala Evropska komisija v okviru programa Culture 2007–2013 med letoma 2008 in 2010.²

Kratko o škofiji Passau

Škofijo Passau je leta 739 ustanovil sv. Bonifacij, ki je opravljal službo papeškega legata v Nemčiji. V obdobju Svetega rimskega cesarstva je bila to največja škofija (merila je okoli 42.000 km²) in se je raztezala prek Dunaja vse do ogrske meje. Nekateri so jo zato imenovali kar Donavska škofija. Od konca 15. stoletja je bila razdeljena na dva upravna dela (oficialata)³ – predvsem zaradi pritiskov Habsburžanov, ki so stremeli k temu, da bi na delu škofije, ki je segal v njihovo interesno sfero, ustanovili samostojno škofijo. To jim je uspelo šele leta 1783, ko sta bili ustanovljeni škofiji v Linzu in St. Pöltnu. Ob sekularizaciji je passavska škofija leta 1805 izgubila civilno oblast. Odvzeta so ji bila vsa posvetna ozemlja, razpuščeni so bili tudi skoraj vsi sa-

mostani. Leta 1821 je izgubila eksempcijo in je postala sufraganska škofija nadškofije München-Freising.

Leta 999 je cesar Oton III. tedanjemu škofu dal pravico do sodstva in uprave, kovanja denarja, tržno pravico in pravico do pobiranja carin v mestu Passau. Tako je škof prvič postal glavar mesta. To pravico je za kratek čas v času investiturnega spora s cesarjem Henrikom IV. leta 1078 izgubil, a jo je že leta 1099 spet dobil. Stolni kapitelj si je z nakupi in darovi vedno bolj utrjeval svoj gmojni položaj, krepil pa se je tudi na preostalih področjih. Tako si je pridobil izključno pravico do volitev škofa. To pravico sta mu potrdila cesarja Oton IV. (1209–1218) leta 1209, cesar Friderik II. (1220–1250), pa tudi 4. lateranski koncil leta 1215.⁴ Novi škofje so morali kapitlju obljubljati spoštovanje njihovih pravic (t. i. konstitucij), zaradi katerih so velikokrat nastajali spori. Eden takih je bil tudi v času, ko se je prošt Daun potegoval za mesto passavskega škofa (leta 1761).⁵

Filip Wirich Lovrenc Daun

Filip Wirich Lovrenc Daun (polno ime: Filip Wirich Jožef Janez Ernest Anton Barnaba Adam) je bil rojen 14. junija 1720 na Dunaju v nekdanji palači Daun, danes Kinsky ob škotskem benediktinskem samoatanu (Schottenstift) na Freyung 4 kot četrti od devetih otrok⁶ v drugem zakonu Henriku Rihardu Lovrencu grofu Daun, cesarskemu komorniku in tajnemu svetniku, in Mariji Jožefi Violanciji grofici Boymund pl. Payersberg.⁷ Odraščal je na Dunaju. Šolanje je nadaljeval v Italiji, v Modeni, kjer mu je 29. avgusta 1738 modenski škof Štefan Fogliani v škofovi kapeli v škofijski palači podelil tonsuro.⁸ Že čez tri tedne, tj. 17. septembra 1738, je po smrti kanonika Otona Filipa Ernesta

¹ Zahvaljujem se mag. Christine M. Gigler, arhivistki v Nadškofijskem arhivu Salzburg, dr. Hubertu Schopfu, arhivistu v Deželnem arhivu Salzburg, dr. Herbertu W. Wursterju, direktorju Škofijskega arhiva Passau, in dr. Ani Lavrič iz Umetnostnozgodovinskega inštituta Franceta Steleta ZRC SAZU.

² Več o samem projektu je mogoče najti na spletni strani projekta ICARUS: http://www.icar-us.eu/index.php?option=com_content&view=category&id=42&layout=blog&Itemid=48&lang=en.

³ Oficialat za Avstrijo pod reko Anizo (*Officialat für Österreich unter der Enns*) je imel sedež na Dunaju. Sprva je bil dunajski oficial podrejen passavskemu generalnemu vikarju, od Melchiorja Klefla dalje pa so bili dunajski oficiali generalni vikarji, neposredno podrejeni passavskim škofom. Navadno so imeli status škofa *in partibus*, funkcijo pa so opravljali pomožni škofje. Njihovi svetovalci so bili arhidiaconi in duhovni svetniki. Njihova poletna rezidenca je bila v mestu Tulln na Donavi (Tulln an der Donau). Zato je bila povezava s Passauom precej lažja, pa tudi povezava z Dunajem privlačnejša. Obenem so bili tudi tullnski župniki, s tem pa so si povečali dohodke in vzdrževanje. Prim. Kerschbaumer: *Geschichte des Bistums St. Pölten* 1, str. 514–515.

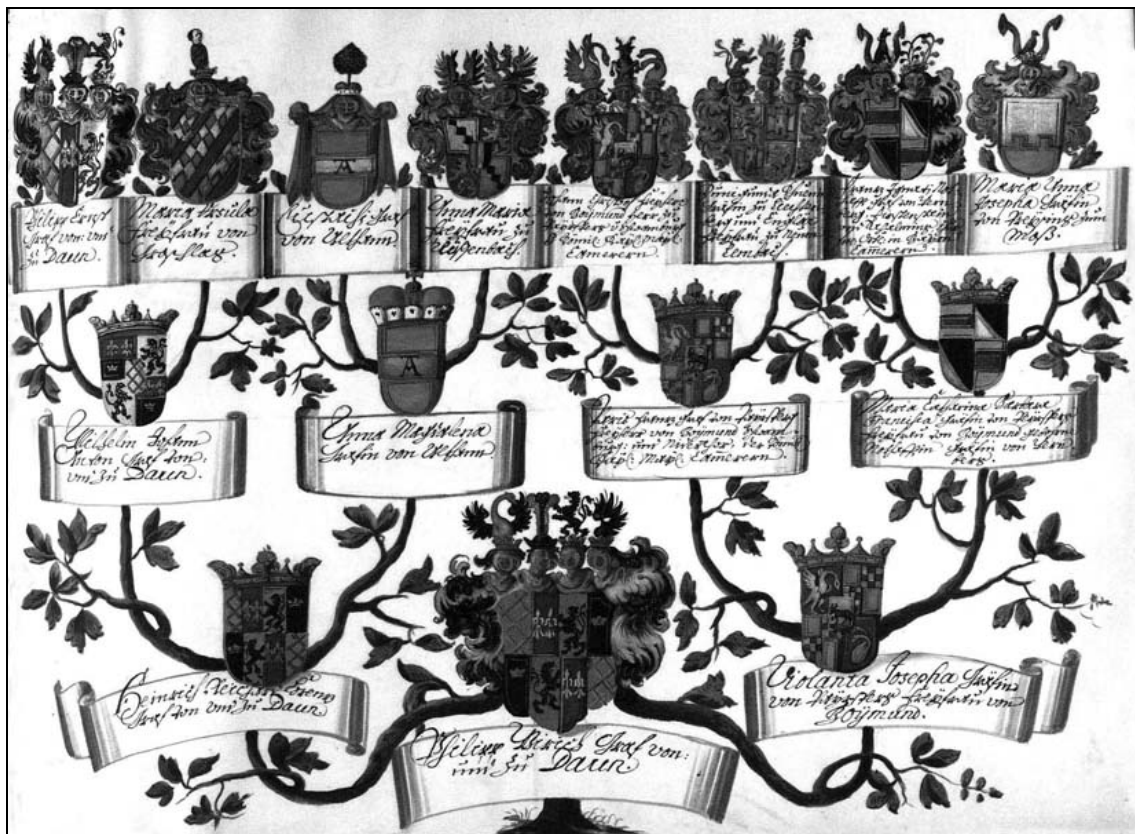
⁴ Oswald: *Das alte Passauer Domkapitel*, str. 66, 70, 71.

⁵ Oswald: *Das alte Passauer Domkapitel*, predvsem str. 322–327 in sl.; Wurster: *Das Bistum Passau und seine Geschichte, 3: Von der Reformation bis zur Säkularisation*.

⁶ Njegova sestra Eleonora Ernestina, roj. leta 1721, je bila žena slavnega portugalskega predsednika vlade Sebastijana markiza Pombala (Sebastião José de Carvalho e Melo), nekdanjega veleposlanika na Dunaju. Umrla je leta 1789 v Lizboni. Prim. Krick: *Das ehemalige Domstift Passau*, str. 91.

⁷ Krščen je bil v stolni župniji sv. Štefana na Dunaju kot Filip Wirich Jožef Janez Ernest Anton Barnaba Adam. Prim. D BayHStA, DK Passau, Anschwärkt Philipp Grf. Daun, Fasz. 2 B Num. 82, PS Cart. 54 Daun.

⁸ Prim. D BayHStA, Domkapitel Regensburg Archivalien 416, Aufschwörungen, str. 251. Več o tonsuri glej Volčjak: *Ordinacijska protokola goriške nadškofije 1750–1824, 1. del: 1750–1764*, str. 14.

T. i. »Abnenprobe« ob sprejemu Dauna za passavskega kanonika
(D BayHStA, HL Passau, 2538, Domkapitel Passau, Aufschwörbuch No. 30).

barona Staina⁹ kot osemnajstletnik že postal passavski kanonik.¹⁰ Passau je tako postal srečen kraj, v katerem je mladi grof zelo hitro gradil svojo kariero, saj je od časa posvetitve za duhovnika do škofovskega posvečenja preteklo zgolj in samo eno leto, že prej pa si je pridobil nekatere pomembne beneficije.

Humanistiko je deloma študiral v Kolegiju sv. Karla v Modeni (*Collegium nobilium sancti Caroli Mutinensi*)¹¹ deloma pa na dunajski fakulteti.¹² Mašni-

ško posvečenje je prejel šele leta 1755.¹³ Še istega leta ga je passavski kapitelj izvolil za 65. stolnega prošta. Naslednje leto je bil posvečen za 48. passavskega pomožnega škofa, opravljal pa je tudi službo generalnega vikarja v pontifikalnih zadevah (*vicarius generalis*).¹⁴

⁹ D BayHStA, DK Passau, Anschwärakt Philipp Grf. Daun, Fasz. 2 B Num. 82, PS Cart. 54 Daun, Extract aus dem syndicat prothocoll, 2. Sept. 1738.

¹⁰ Pravico do podeljevanja kanonikata je imel namreč njegov sorodnik Ernest Karel pl. Payrsperg, dekan passavskega kapitlja. Prim. D BayHStA, Domkapitel Passau, aus PS Kart. 54–57 (DK Passau, Stammbaum- und Wappenattestate Grf. Daun PS Cart. 54 Daun), Petitionis et responsionis forma syndici, qua notarii; D BayHStA, HL Passau, 2540, Domkapitel Passau 1, Dominorum canonorum, Aufschwörungssacta ab anno 1647, str. 52, št. 68; Kerschbaumer: Geschichte des Bistums St. Pölten 1, str. 516.

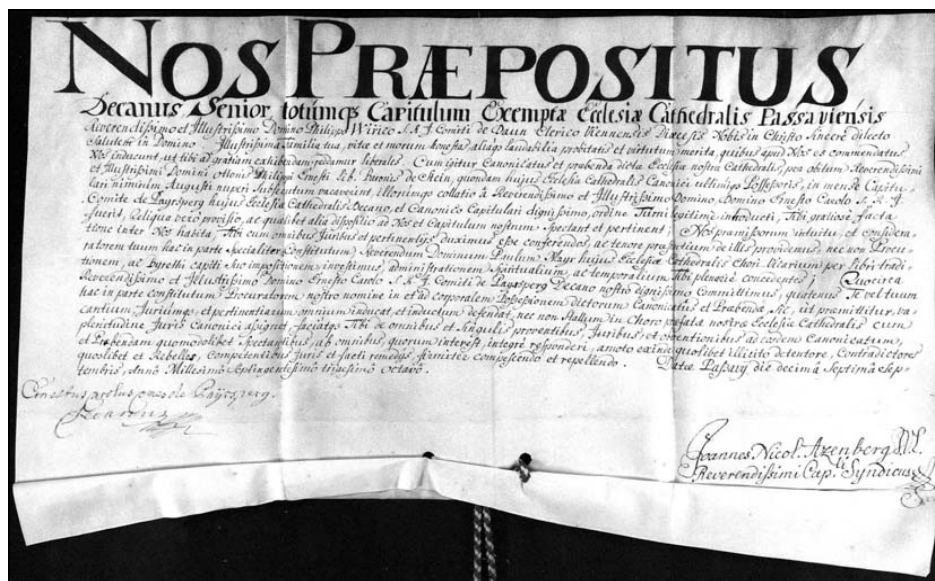
¹¹ Več o kolegiju in njegovi kasnejši usodi je dostopno na strani http://www.licosancarlo.it/joomla2/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=62

¹² Prim. D BayHStA, Domkapitel Regensburg Archivalien 416, Aufschwörungen, str. 251r–252v.

¹³ Mašniško posvečenje mu je 12. nedeljo po binkošti, na praznik sv. Lovrenca, 10. avgusta 1755 podelil passavski škof, kardinal Lamberg. Ob posvečenju naj bi že bil passavski prošt (!): *Philippus Wiricus comes de et in Daun exemptae ecclesiae cathedralis Passaviensis praepositus annorum 36. Admissus*. Prim. D ABP, OA B 3 Ordinationsprotokolle 1755–1759 (OberEnnsers Ordinations Protocolla de Annis 1755, 1756, 1757, 1758, 1759).

Dovoljenje za sodelovanje na kapiteljskih sejah je imel od 17. septembra 1753, dejansko pa se je prve seje udeležil že 4. januarja 1753. Prim. D ABP, OA B 5, GRP Oberennsisch 1753, str. 7. (Protocollum consilii ecclesiasticum/ Das (geistliche) Raths Protocoll); Kerschbaumer: *Geschichte des Bistums St. Pölten* 1, str. 516.

¹⁴ Salzmann: Der Salzburger Erzbischof Siegmund Christoph Graf von Schrattenbach, str. 124–125. Za kopijo se zahvaljujem kolegici Christine Gigler iz Nadškofijskega arhiva Salzburg.

Listina 1738 september 17, Passau o sprejemu grofa Dauna med passauske kanonike
(D BayHStA, Domkapitel Passau, aus PS Kart. 54-57, DK Passau *Anschwärakt Philipp Grf. Daun*,
Fasz. 2 B num. 82, PS Cart. 54 Daun).

Marca 1757 je umrl dunajski nadškof, kardinal Janez Jožef pl. Trautson (1751–1757), ki je med drugim zasedal tudi salzburški kanonikat. Pravico do imenovanja njegovega kanoniškega mesta je imela rimska kurija (*in curia romana vacans*), zato je papež Benedikt XIV. (1740–1758) aprila 1757 omenjeni kanonikat po priporočilu podelil mladem passavskemu stolnemu proštu. Slovesna umestitev v Salzburgu je potekala 27. maja 1757.¹⁵

Iz tega leta se nam je ohranil dokument, s katerim je mladi salzburški kanonik Daun v Salzburgu ustanovil mašo zadušnico (*Jahrtag*) z glavnico v višini 200 goldinarjev.

Že čez tri leta, tj. leta 1760, pa je grof Daun prejel še tretji kanonikat, tokrat v nemškem Regensburgu.¹⁶

Kanonik v Regensburgu

Septembra 1759 je v Regensburgu umrl kanonik Franc Sigmund baron Stingelheim, regensburški stolni dekan, generalni vikar in pomožni škof. Pravico do podelitve (*ius collandi*) izpraznjenega kanoniškega mesta je imel regensburški škof. V ob-

ravnavanem času je bil to kardinal Janez Teodor, vojvoda Bavarski, ki je poleg regensburškega škofovskega sedeža zasedal še mesti freisinškega in liéškega (Liège) škofa. Vojvoda Bavarski je tako na podlagi različnih priporočil in interesov 24. septembra 1759 prosto kanoniško mesto podelil passavskemu pomožnemu škofu Daunu.¹⁷ Pred slovesno umestitvijo je moral na novo imenovani kanonik regensburškemu stolnemu kapitlju glede na statut predložiti različne listine, npr. listino o plemiškem izvoru za štiri kolena nazaj (t. i. *Abnenprobe*), dokazilo o plemiškem poreklu, dokazilo o posvetitvi,¹⁸ potrdilo o zdravju itd.

Slovesna umestitev je potekala konec maja 1760. Umestil ga je dekan regensburškega stolnega kapitlja Janez Jakob Karel grof Rekordin in mu v posest izročil prebendo in kanoniški bired. Prav tako mu je bil določen tudi prostor v koru.¹⁹ Kot kanonik stolnega kapitlja v Regensburgu je Daun prisegel 30. maja 1760.²⁰

¹⁵ AT SLA, Geheimes Archiv XXV D.4, Juramentum credulitatis; Prav tam, Pro memoria anno 1786, Nr. 3. Za pomoč se zahvaljujem kolegu dr. Hubertu Schopfu iz Deželnega arhiva Salzburg.

¹⁶ Salzmann: Der Salzburger Erzbischof Siegmund Christoph Graf von Schrattenbach, str. 124–125. Za kopijo se zahvaljujem kolegici Christine Giger iz Nadškofijskega arhiva Salzburg.

¹⁷ Postopek imenovanja in predložitve različnih listin ter umestitve je izredno izčrpno popisano v protokolu regensburškega kapitlja, ki se danes hrani v BayHStA v Münchnu. O imenovanju glej: D BayHStA, Domkapitel Regensburg Archivalien 416, Aufschwörungen, str. 243–244.

¹⁸ Dokazilo o posvetitvi mu je izdal modenski škof Štefan Fogliani 29. avgusta 1738. Prim. D BayHStA, Domkapitel Regensburg Archivalien 416, Aufschwörungen, str. 251.

¹⁹ D BayHStA, Domkapitel Regensburg Archivalien 416, Aufschwörungen, str. 249–250.

²⁰ D BayHStA, Domkapitel Regensburg Archivalien 416, Aufschwörungen, str. 261–264.

passavski stolni prošt Daun,²⁵ knezoškofa iz Krke (Gurk) in Sekava in grof Colloredo.²⁶

Volitve novega škofa so potekale na kapitelski seji 19. novembra 1761. Ob sedmih zjutraj so se zbrali v stolnici, kjer je stolni prošt in pomožni škof Daun daroval mašo na čas sv. Duhu. Po maši so se kanoniki v procesiji ob spremstvu številne duhovščine in plemstva ter zvonjenju zvonov odpravili na sedež kapitlja, kjer so po stari navadi začeli z volitvami novega škofa. Po prvem krogu je največ glasov dobil krški knezoškof (pet), sledila pa sta mu Daun in sekavski knezoškof z enakim številom glasov (tri). Sledil je drugi krog, ki ga je prepričljivo dobil krški knezoškof Jožef Marija Thun-Hohenstein (1762–1763), ki je imel tudi odločilno podporo dunajskega dvora.²⁷ Po volitvah so kanoniki novega škofa v procesiji pospremili v stolnico, kjer so zapeli zahvalno pesem (*Te Deum laudamus*). Obred bi moral dokončati pomožni škof Daun, a je menda odšel že pred zahvalno pesmijo. Udeležil se ni niti naslednje kapitelske seje 23. novembra 1761 niti ni poslal opravičila. Užaljen? Če ne pa vsekakor razočaran nad potekom dogodkov, saj se ni udeležil niti decembrske kapitelske seje, a se je za neudeležbo tokrat vsaj opravičil.²⁸

Imenovanje za ljubljanskega pomožnega škofa koadjutorja

Ljubljanski škof Leopold Jožef Hanibal grof Petazzi (1760–1772)²⁹ je ljubljanski škofovski sedež zasedel s 57. leti. Svojih novih obveznosti naj bi se lotil z veliko vnemo, vendar pa mu je počasi začelo primanjkovati delovne vneme in moči izpred tri-

desetih let. Nekaj so naredila leta, nekaj pa tudi prihajajoča bolezen.³⁰

Že dve leti po preselitvi v Ljubljano, tj. leta 1762, je na dunajskem dvoru poizvedoval o možnostih za imenovanje pomožnega škofa s pravico do nasledstva, vendar nikoli uradno. Kot je razbrati iz ohranjenih dopisov v dunajskem arhivu Ministrstva za uk in bogočastje (Alter Kultus), je bilo Petazziju svetovano, naj za začetek postopka za koadjutorja tudi uradno zaprosi. Tega pa Petazzi ni storil prostovoljno,³¹ pač pa mu je bilo to toplo priporočeno, prigovarjal pa mu je tudi njegov brat, general Benvenuto grof Petazzi. Sam je namreč pobudi za pomožnega škofa odločno nasprotoval.³² Tudi kandidata ni izbral sam, temveč mu je bil svetovan v osebi passavskega generalnega vikarja Filipa Wiricha Dauna, naslovnega škofa v Tieni.³³

Ljubljanski škof Petazzi je se je končno vdal šele v začetku leta 1763. Konec januarja (29. I.)³⁴ in v začetku februarja (3. II.) je pisal cesarici na Dunaj. V pismu je Marijo Terezijo zaprosil za škofa pomočnika v osebi grofa Dauna. Zapisal je, da je vse svoje škofovske naloge do sedaj opravljal brez napora in težav. Ker pa je obveznosti vsak dan več in ker je tudi vsak dan starejši, bi rad svoje obveznosti nekoliko zmanjšal, sploh navzven, in bi vnaprej rad vedel, na katero osebo bi se v teh primerih lahko obrnil. Passavski pomožni škof bi bil po njegovem za to mesto primerna oseba.³⁵

Petazzijevo prošnjo je 12. februarja obravnavala posebna komisija pod vodstvom grofa Chotka, kanclerja češko-avstrijske dvorne pisarne. Ugotovila je, da glede na to, da je ljubljanski škof sam zaprosil za koadjutorja, in to v osebi grofa Dauna, sama nima pripomb na njegovo imenovanje za koadjutorja in pripravo ustreznih listin za prezentacijo papežu.

Cesarica Marija Terezija je tako 23. aprila 1763 na prošnjo ljubljanskega knezoškofa Petazzija »ob

²⁵ Daun je kandidaturo za passavskega škofa napovedal že 14. septembra 1761, ko je cesarico Marijo Terezijo zaprosil za podporo. Prim. D BayHStA, HL Passau, 1007, Domkapitel Passau ca. 65 Akten, Nro 12. Acta des Ablebens des Fürstbischöfes Jos. Dominikus Grafen von Lamberg; Protocollum Interregni, dann die Wahl des Jos. Maria Grafen von Thun zum Fürstbischof von Passau betr. 1761–63, str. 133–135.

²⁶ D BayHStA, HL Passau, 1008, Protocollum interregnale de anno 1761, str. 133–135.

²⁷ Leidl: Thun und Hohenstein, Josef Maria Reichsgraf von, str. 511–513; Oswald: *Das alte Passauer Domkapitel*, str. 327.

²⁸ D BayHStA, HL Passau, 1008, Protocollum interregnale de anno 1761, str. 136–139, 146.

²⁹ Po mašniškem posvečenju je bil senjski generalni vikar, leta 1730 ga je cesar Karel VI. imenoval za ljubljanskega stolnega kanonika in stolnega dekana, leta 1734 pa za gorenjskega arhidiakona. Pred prihodom v Ljubljano je bil 20 let tudi škof v Trstu (1740–1760). Prim. Dolinar: *Ljubljanski škofje*, str. 201–210.

³⁰ Dolinar: *Ljubljanski škofje*, str. 209; SI NŠAL, NŠAL 11, Škofijski protokoli, fasc. 20, Protocollum officii episcopalis 1761–1772.

³¹ Po očitkih dunajske vlade in cesarice naj bi bil Petazzi popolnoma zaprt za nova spoznanja na področju pastoralne dejavnosti. Prim. Dolinar: *Ljubljanski škofje*, str. 209.

³² Podobno je bilo tudi konec 60. let, ko je na prepričevanje brata Benvenuta, ki je kot general služboval v Ljubljani, zaprosil za koadjutorja v osebi tridentinskega kanonika Karla Janeza Herbersteina. Prim. Dolinar: *Ljubljanski škofje*, str. 209.

³³ AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139, 12. februar 1763, Allerunterthänigster Vortrag. Arhiv Republike Slovenije hrani kopije postopka imenovanja Dauna za ljubljanskega škofa koadjutorja v fondu Evidentiranje v Državnem arhivu v Avstriji (Dunaj)-2006, šk. 32.

³⁴ AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139, 29. januar 1763.

³⁵ AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139, 3. februar 1763.

upoštevanju njene posebne skrbi za ljubljansko škofijo, zaradi pospeševanja katoliške vere ter brez nadaljnega zadrževanja« imenovala Filipa Wiricha grofa Dauna, svojega tajnega svetnika, naslovnega škofa v Tieni, kanonika v Salzburgu, Regensburgu in Passauu ter passavskega prošta in kapitularnega vikarja, passavskega pomožnega škofa in generalnega vikarja v pontifikalnih zadevah, za ljubljanskega škofa pomočnika s pravico do nasledstva (*coadjutore cum spe futurae successionis*)³⁶ in ga predlagala papežu Klemenmu XIII. (1758–1769) v potrditev.³⁷

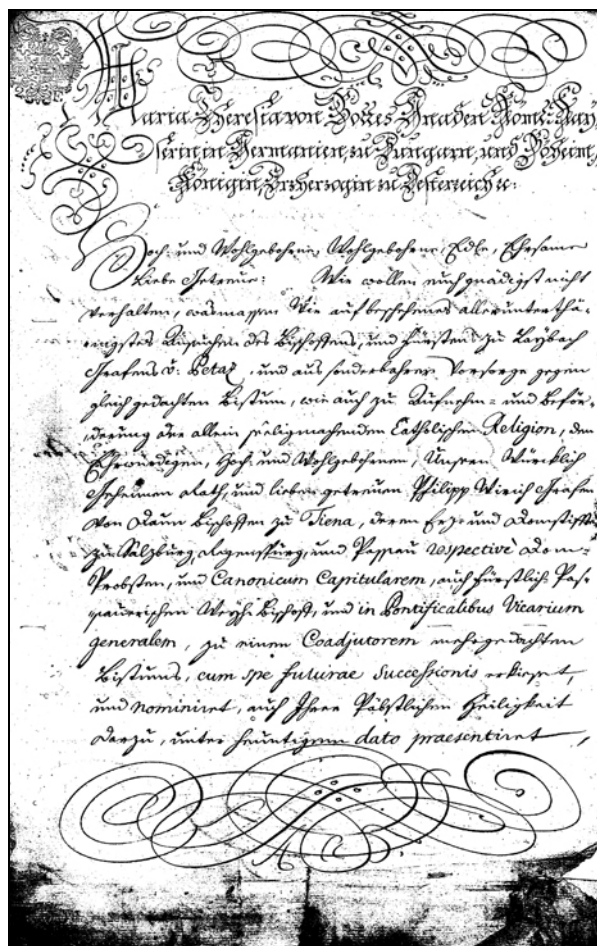
Škof Daun je bil o imenovanju za ljubljanskega škofa pomočnika *in munere ac dignitate episcopali*³⁸ uradno obveščen s pismom 23. aprila 1763. Že teden dni prej je za ta namen plačal tudi 1.000

goldinarjev takse. Cesarica ga je na to mesto imenovala »... tudi zaradi njegove zveste službe in zveste službe njegovega rodu potrebam katoliške cerkve ...«. Obenem je želela, da bi bil za to imenovanje hvaležen in bi služil Bogu in katoliški veri po najboljših močeh.³⁹

Cesarica je o svojem imenovanju obvestila uradništvo na Dunaju, Repräsentanco in komoro na Kranjskem,⁴⁰ pa tudi ljubljanskega škofa Petazzija.⁴¹ Vsi so ustrezna obvestila dobili na dan imenovanja, tj. 23. aprila 1763.

Cesarsko-kraljeva tajna dvorna in državna pisarna je dobila prošnjo, naj pripravi ustrezno prezentacijsko pismo papežu⁴² in tudi kardinalu Albaniju, od leta 1756 predstavniku cesarstva pri papeški državi.⁴³ Cesarica je kardinala Albanija prosila, naj pri svetem očetu dobi potrditev imenovanja.⁴⁴ Sam postopek se je v Rimu nekoliko zavlekel, zato je bilo 2. julija papežu v Rim poslano še eno pismo.⁴⁵ Čez tri tedne je bilo ugotovljeno, da se je postopek imenovanja zavlekel že takoj na začetku, ker niso bili plačani običajni komorni prispevki.⁴⁶ Kaj je bilo vzrok temu, iz skromno ohranjenega gradiva ni mogoče ugotoviti.

Potrditve imenovanja ni bilo vse poletje in tudi jesen 1763. 20. novembra 1763 pa je Filip Wirich Lovrenc grof Daun v Passauu nenadoma umrl, ne da bi dočakal papeško potrditev selitve v Ljubljano.⁴⁷ Pokopali so ga v kapeli štirinajstih priprošnjikov (pomočnikov) v sili (*Nothhaft-Kapelle*), ki so jo pri križnem hodniku ob passavski stolnici postavili gospodje Nothafft, dedni maršali passavskega stolnega kapitlja (*Hochstift Passau*).⁴⁸

Cesarica Marija Terezija imenuje škofa Dauna za ljubljanskega pomožnega škofa pomočnika (SI AS 6, šk 55, št. 8).

³⁶ SI AS 6, šk. 55, št. 8.

³⁷ AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139.

³⁸ AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139, 23. april 1763, Maria Theresia an den bischoffen zu Laybach, graffen von Petazzi.

³⁹ AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139, 23. april 1763, Decret an den Philipp Wirich grafen von und zu Daun, bischoffen zu Tiena.

⁴⁰ AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139, 23. april 1763, Maria Theresia an die Repraesentation und cammer in Crain.

⁴¹ AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139, 23. april 1763, Maria Theresia an den bischoffen zu Laybach, graffen von Petazzi.

⁴² AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139, 23. april 1763, Praesentatio ad summum pontificem.

⁴³ AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139, 23. april 1763, Nota an die kay. königl. geheime hof- und staats-canzley.

⁴⁴ AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139, 23. april 1763, Ad cardinalem Albani.

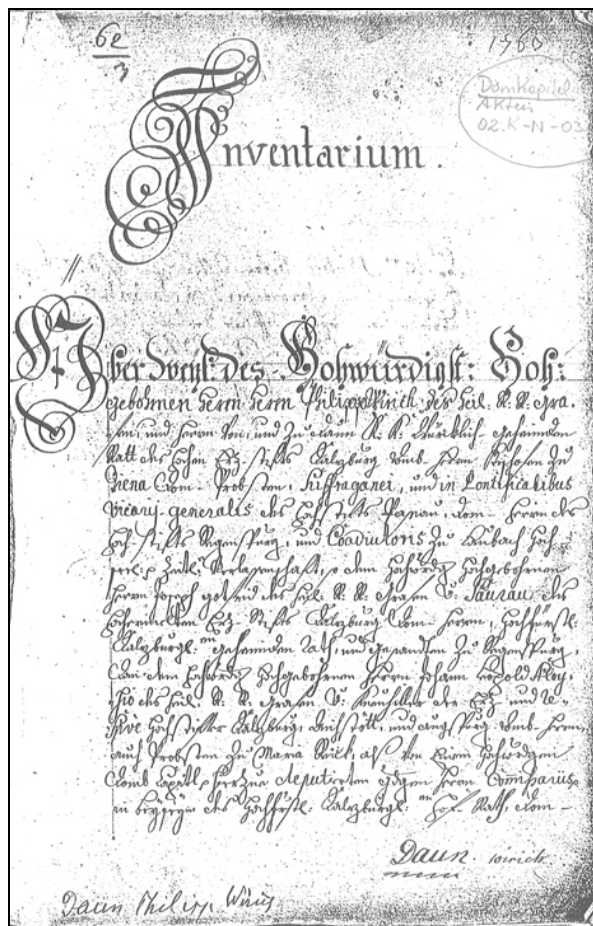
⁴⁵ AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139, 2. julij 1763, Ad summum pontificem.

⁴⁶ AT ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139, 23. julij 1763, Nota an die kay. könig. geheime hof- und staats-canzley.

⁴⁷ Leidl: Daun zu Sassenheim und Callenborn, Philipp Wirich Lorenz Graf von, str. 73. Rajšpov podatek o Daunovi smrti je tako napačen. Prim. Rajšp: Imenovanja ljubljanskega škofa Herbersteina, str. 166.

⁴⁸ *Die Kunstdenkmäler des Königreichs Bayern*, str. 132. Za podrobnejše podatke se zahvaljujem Carolini Reindl iz Ško-

Kot navadno, so po njegovi smrti sestavili inventar njegovega premoženja. Ohranil se nam je inventar, ki so ga spisali v Salzburgu po pokojnem salzburskem kanoniku. Podobno se je zgodilo tudi v Regensburgu in Passauu, vendar se ta dva žal nista ohranila.⁴⁹ V Salzburgu sta to nalogo 22. decembra 1763 opravila stolna kanonika Jožef Gotfrid grof Saurau in Janez Leopold Alojz grof Kevenhüller.⁵⁰ Po pokojnem škofu je dedovalo šest sorodnikov: Karel Viljem grof Daun iz Münchna, Franc Pavel grof Daun z Dunaja, Leopoldina grofica Daun, vdova grofica Cigona iz Milana, Eleonora grofica Daun, vdova grofica Carvalho iz Lizbone, Antonija grofica Daun, vdova baronica Zoblin iz Münchna in Elizabeta grofica Daun, vdova baronica Wallhorn z Dunaja.

Inventar premoženja grofa Dauna v Salzburgu (AT SLA, Domkapitel-Akten 3.1a, Inventarium Daun Wirich).

Dedovali so sledeče premoženje: konje za vleko kočije (400 goldinarjev), medalje (78 goldinarjev), dolg do kuharice (30 goldinarjev), kanonično premoženje (1.312 goldinarjev), zlate in srebrne dragocenosti (1.500 goldinarjev), različne stvari iz mesinga (8 goldinarjev), cinka (27 goldinarjev), bakra (14 goldinarjev), lizene in pločevine (4 goldinarje), slike (16 goldinarjev), različno posodje (58 goldinarjev), kozarce (9 goldinarjev), 61 knjig v različnih jezikih (117 goldinarjev), cerkveno opremo (436 goldinarjev), obleke (290 goldinarjev), perilo (258 goldinarjev), vino (21 goldinarjev), kočije in opremo (597 goldinarjev), opremo v stanovanju (308 goldinarjev) – skupaj v vrednosti 5.490 goldinarjev. Za pokojnim škofom je ostalo tudi nekaj stroškov: različni stroški (1.720 goldinarjev), pogrebni stroški (49 goldinarjev), stroški za popis premoženja (368 goldinarjev) – skupaj 2.138 goldinarjev. Dedičem je tako ostalo 3.351 goldinarjev.⁵¹

S smrtjo grofa Dauna so se razmere v ljubljanski škofiji samo še slabšale. Škof Petazzi je začel vedno bolj pešati in slabeti, razmere v škofiji pa so šle samo še navzdol. Položaj, ki bi ga moral rešiti grof Daun, je rešil njegov naslednik Karel Janez grof Herberstein, ki je bil leta 1769 imenovan za ljubljanskega pomožnega škofa s pravico do nasledstva, leta 1772 je postal redni rezidencialni knezoškof, za zasluge pri jožefinskih cerkvenih reformah pa celo prvi ljubljanski nadškof.

Viri in literatura

Viri

Archiv des Bistums Passau (ABP)

OA B 3 Ordinationsprotokolle 1755–1759, OberEnnsers Ordinations Protocolla de Annis 1755, 1756, 1757, 1758, 1759

OA B 5, GRP Oberennsisch 1753, Protocollum consilii ecclesiasticum/Das (geistliche) Raths Protocoll

Arhiv Republike Slovenije (AS)

AS 6, Reprezentanca in komora za Kranjsko, šk. 55 in repertorij k registraturni glavni knjigi za leto 1763

fijskega arhiva Regensburg.

⁴⁹ AT SLA, Domkapitel-Akten 3.1a.

⁵⁰ AT SLA, Domkapitel-Akten 3.1a, Inventarium Daun Wirich.

⁵¹ AT SLA, Domkapitel-Akten 3.1a, Inventarium Daun Wirich.

Bayerisches Hauptstaatsarchiv (BayHStA)

Domkapitel Passau, aus PS Kart. 54–57 (DK Passau, Stammbaumm- und Wappenattestate Grf. Daun PS Cart. 54 Daun)
 DK Passau, Anschwärakt Philipp Grf. Daun, Fasz. 2 B Num. 82, PS Cart. 54 Daun
 HL Passau, 1007
 HL Passau, 1008, Protocollum interregnale de anno 1761
 HL Passau, 1009
 HL Passau, 1017
 HL Passau, 1153
 HL Passau, 2538, Domkapitel Passau, Aufschwörbuch No. 30, Genealogia reverendisimorum, illustrissimorum dd canonicorum exemptae cathedralis ecclesiae Passaviensis incepta post incendium anno MDCLXII
 HL Passau, 2540, Domkapitel Passau 1, Dominorum canonicorum, Aufschwörungsacta ab anno 1647
 HR I. Fasz 245 Nr. 166, Hofamtsregistratur Domkapitel Regensburg Archivalien 416, Aufschwörungen (včasih HL Regensburg 818)

Österreichisches Staatsarchiv (ÖStA)/Allgemeines Verwaltungsarchiv (AVA)

ÖStA/AVA, Alter Kultus, Ktn. 139

Nadžkofijski arhiv Ljubljana (NŠAL)

NŠAL 11, Škofijski protokoli, fasc. 20, Protocollum officii episcopalis 1761–1772

Salzburger Landesarchiv (SLA), Salzburg

Domkapitel-Akten 3.1a
 Geheimes Archiv XXV D.4.

Internet

http://www.icarus.eu/index.php?option=com_content&view=categ&id=42&layout=blog&Itemid=48&lang=en
http://www.liceosancarlo.it/joomla2/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=62

Literatura

Dolinar, France Martin: *Ljubljanski škofje*. Ljubljana: Družina, 2007.

Kellner, Hans-Jörg: *Die Münzengeschichte des Hochstifts Passau. Ein Katalog der Münzen und Medaillen*. Stuttgart: Verlag der Münzen- und Medaillenhandlung, 1997 (Süddeutsche Münzenkataloge; 6).

Kerschbaumer, Anton: *Geschichte des Bistums St. Pölten 1*. Krems: Josef Kinzl, 1875.

Krick, Ludwig Heinrich: *Das ehemalige Domstift Passau und die ehemal. Kollegiatstifte des Bistums Passau. Chronologische Reihenfolgen ihrer Mitglieder von der Gründung der Stifte bis zu ihrer Aufhebung*. Passau: Waldbauer'schen Buchhandlung, 1922.

Lavrič, Ana: Jožef Dominik Lamberg namesto Karla Janeza Herbersteina. *Umetnostna kronika* 12 (2006), str. 2–8.

Leidl, August: Daun zu Sassenheim und Callenborn, Philipp Wirich Lorenz Graf von. *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803: ein biografisches Lexikon* (ur. Erwin Gatz). Berlin: Duncker u. Humblot, 1990, str. 73.

Leidl, August: Lamberg, Joseph Dominikus Reichsgraf von. *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803: ein biografisches Lexikon* (ur. Erwin Gatz). Berlin: Duncker u. Humblot, 1990, str. 257–259.

Leidl, August: Thun und Hohenstein, Josef Maria Reichsgraf von. *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803: ein biografisches Lexikon* (ur. Erwin Gatz). Berlin: Duncker u. Humblot, 1990, str. 511–513.

Mader, Felix: *Die Kunstdenkmäler des Königreichs Bayern, Niederbayern, III. Stadt Passau*. München: Oldenbourg, 1919.

Oswald, Josef: *Das alte Passauer Domkapitel. Seine Entwicklung bis zum dreizehnten Jahrhundert und sein Wahlkapitulationswesen*. München: Verlag Josef Kösel & Friedrich Pustet, 1933 (Münchner Studien zur historischen Theologie; 10).

Rajšp, Vincenc: Imenovanja ljubljanskega škofa Karla Janeza Herbersteina. *Herbersteinov simpozij v Rimu* (ur. Edo Škulj). Celje: Mohorjeva družba, 2004 (Simpozij v Rimu; 21), str. 165–174.

Salzmann, Ulrich: *Der Salzburger Erzbischof Siegmund Christoph Graf von Schrattenbach (1753–1771) und sein Domkapitel* (doktorska disertacija). Salzburg 1975.

Salzmann, Ulrich: Der Salzburger Erzbischof Siegmund Christoph Graf von Schrattenbach (1753–1771) und sein Domkapitel. *Mitteilungen der Gesellschaft für Salzburger Landeskunde* 124 (1984), str. 9–240.

Volčjak, Jure: *Ordinacijska protokola goriške nadškofije 1750–1824, 1. del: 1750–1764*. Ljubljana: Arhivsko društvo Slovenije, 2010 (Viri 31).

Wurster, Herbert W.: *Das Bistum Passau und seine Geschichte, 3: Von der Reformation bis zur Säkularisation*. Strasbourg: Editions du Signe, 2002.

Zusammenfassung

PHILIPP WIRICH LORENZ GRAF DAUN,
UNBESCHIEDENER WEIHBISCHOF VON
LAIBACH

Der Beitrag enthüllt aufgrund schlecht erhaltenen Archivmaterials den Lebensweg des unbeschiedenen Weihbischofs von Laibach, Philipp Wirich Lorenz Graf Daun, der 1763 das Amt des Laibacher Weihbischofs mit dem Recht der Nachfolge antreten sollte, um den der damals residierende Laibacher Fürstbischof Leopold Graf Petazzi ersuchte.

In sehr knapper Form wird die Geschichte des Bistums Passau, die Ausbildung des Grafen Daun, seine Ernennung zum Kanoniker in Regensburg,

die Zeit der Sedisvakanz und die Kandidatur für das Bischofsamt in Passau sowie seine Ernennung zum Laibacher Weihbischof geschildert und auch Einblick in seinen Nachlass in Salzburg gewährt.

In seinem kurzen, 43-jährigen Leben bekleidete Graf Daun zahlreiche bedeutende Kirchenämter in vier (Erz-)Bistümern – Salzburg, Passau, Regensburg und Laibach. Er war Kanoniker in drei Bistümern, Dompropst und Generalvikar in Passau sowie Weihbischof in Passau und Laibach. Sein zu früher Tod verhinderte eine Normalisierung der Verhältnisse im Bistum von Laibach schon zu Beginn der 60er Jahre des 18. Jahrhunderts. Vermutlich wären auch die Josephinischen Kirchen- und Verwaltungsreformen etwas anders verlaufen, als sie knapp 20 Jahre später über die Bühne gingen.